

Fokus Eiland Nieuwburen

**Over een idee, lange adem
en het verdiende resultaat**

Fokus Eiland Nieuwburen In juni 2014 werd het allernieuwste Fokusproject opgeleverd: Eiland Nieuwburen. Dat dit project er überhaupt is gekomen, is mede te danken aan het initiatief van cliënt Johan Bandsma. Hij is het die in 2000, vanuit de sterke wens op zichzelf te kunnen wonen, een traject startte dat leidde tot de realisatie van een schitterend wooncomplex aan de rand van het centrum van Heerenveen. Met alle voorzieningen vlakbij en tegelijkertijd volop groen naast de deur.

Dat er tussen het eerste idee en de oplevering van het project nogal wat hobbels lagen, leest u verderop in dit boekje. Dat het project er toch kwam, geeft vooral één ding aan: de kracht van de wens van Johan en de andere Fokuscliënten om hun eigen plek te hebben. Een plek om te kunnen wonen op hún manier, in hún ritme. In alle vrijheid. Het is dezelfde kracht die veertig jaar geleden tot het ontstaan van het Fokuswonen in Nederland leidde en die het Fokusconcept al die jaren al zo gewoon en tegelijk bijzonder maakt.

Dit boekje vertelt het verhaal van Fokusproject Eiland Nieuwburen.

Leest u mee?

Wat is Fokus?

Fokus is uniek: wie woont in een Fokuswoning kan, ondanks een zware fysieke beperking, zo zelfstandig leven als mogelijk is.

Een Fokuswoning huur je van een woningcorporatie, terwijl Fokus de ADL-assistentie levert. ADL staat voor algemene dagelijkse levensverrichtingen. Er wordt persoonlijke assistentie verleend bij bijvoorbeeld lichamelijke verzorging, toiletbezoek en eten en drinken.

Een Fokusproject bestaat uit 12 tot 20 woningen en de ADL-eenheid van waaruit assistentie wordt verleend.

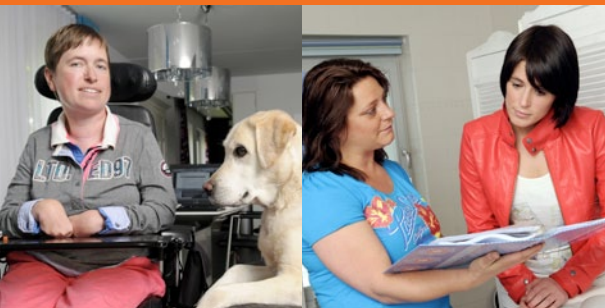
Heeft een Fokuscliënt hulp nodig, dan doet hij een oproep. Vervolgens komt een ADL-assistent de gevraagde assistentie verlenen. Is dat gebeurd, dan vertrekt hij weer. Een Fokuscliënt heeft dus alleen iemand over de vloer op de momenten dat hij dat zelf wil.

De assistentie gebeurt niet alleen op het moment dat de cliënt het wil, maar ook op de manier waarop hij dat wil. Deze 'hulp op aanwijzing' betekent dat de cliënt de ADL-assistent aanwijzingen geeft over hoe hij graag wil dat de verschillende handelingen uitgevoerd worden.

Logisch, zo vindt Fokus. Want u kamt uw haar toch ook het liefst op uw eigen manier?

Meer weten? Kijk dan op www.fokuswonen.nl.

Over een idee, lange adem en het verdiende resultaat

Het zal niemand verbazen dat het realiseren van zo'n project een proces is van lange adem. Bij het Fokusproject Eiland Nieuwburen is dat nogal een understatement. Een verhaal over vasthoudendheid.

Het laatste nieuw gerealiseerde project van Fokus is een initiatief van Johan Bandsma. In 2000 ziet Johan, die een spierziekte heeft, een televisieprogramma over een groep jongeren met een handicap en hun ouders die een gezamenlijk woonproject realiseren, gefinancierd vanuit het pgb. Het is precies hoe Johan, die nog steeds bij zijn ouders woont, zijn eigen ideale woon-situatie voor zich ziet. Samen met zijn ouders begint hij zich direct te oriënteren.

Onhaalbaar De eerste keus is een oud schoolgebouw in het Groningse Haren, maar dat plan blijkt onhaalbaar, gezien de hoge verbouwkosten. Johan: 'Maar we kwamen er ook achter dat een financiering vanuit het pgb te veel onzekerheden met zich meebracht en dat we daardoor te veel afhankelijk zouden zijn van externe financiers, zoals sponsors.' Als later blijkt dat ook een subsidie van het ministerie van VWS of de provincie niet haalbaar is, wordt voor het eerst contact gelegd met Fokus.

Getorpedeerd Johan: 'Fokus adviseerde ons om zelf contact te leggen met woningcorporaties. Dat hebben we gedaan. De respons viel een beetje tegen, maar er bleken twee organisaties geïnteresseerd.' Om de intenties te verduidelijken en de groeiende groep van gelijkgestemden te verenigen, besluit Johan Stichting de Aanzet op te richten. Om aan te kunnen tonen dat er voor het project voldoende potentiële bewoners zijn, wordt een wachtlijst opgesteld. Kort daarop haken de aanvankelijk geïnteresseerde woningcorporaties af, maar gelukkig hapt een andere wel toe. Die corporatie heeft twee mogelijke locaties in gedachten, beide in Heerenveen: één vlak bij het voetbalstadion en één in het centrum. Medio 2003 valt de locatie nabij het voetbalstadion af. Daarom is het een flinke klap als

Johan Bandsma krijgt de sleutel van zijn Fokuswoning uit handen van Jeriça Hartholt, directeur Klant & Huis van woningcorporatie Accolade.

in augustus van dat jaar blijkt dat de andere locatie ook niet meer beschikbaar is. De reden: interne problemen bij de woningcorporatie. Johan: 'Onze contactpersoon trad uit dienst en daarmee was meteen ook ons plan getorpedeerd.'

Gesteggel Gelukkig wordt er opnieuw een geïnteresseerde woningcorporatie (Accolade) gevonden en ook die heeft twee locaties op het oog: één in het randgebied van Heerenveen en één bij het zogenoemde Sportstadgebied. De keuze van Stichting de Aanzet valt op de laatste en vanaf dan is het wachten op goedkeuring door de gemeente. Dat duurt erg lang. Johan: 'Er werd eindeloos gesteggeld over het bestemmingsplan totdat op zeker moment duidelijk werd dat er op die plek mogelijk minder Fokuswoningen gebouwd konden worden, waarmee het realiseren van ons project plots weer heel onzeker leek.' In augustus 2005 is er eindelijk groen licht. Maar de hoop dat de eerste paal spoedig de grond in gaat blijkt al snel ijdel. Reden: er zijn nog niet genoeg gegadigden voor een Fokuswoning en er is ook nog steeds geen duidelijkheid over het bestemmingsplan. Zo is het nog niet zeker of er in het gebouw, dat zes etages moet gaan tellen, ook winkels zullen komen.

Bij de start van de bouw werden symbolische, kleurrijke handtekeningen gezet door betrokkenen.

Prullenbak Samen met Fokus gaat de stichting fanatiek verder met zoeken naar potentiële bewoners. Het doel is om in september 2006 de benodigde subsidieaanvraag in te dienen bij het CVZ (nu Zorginstituut Nederland). Dat wordt niet gehaald. Er zijn nog steeds niet genoeg kandidaten. Onderwijl blijven gemeente en woningcorporatie in overleg. Er wordt een besluit verwacht in januari 2007 en de corporatie hoopt te kunnen gaan bouwen aan het einde van dat jaar. Het lijkt erop dat de soap dan toch eindelijk zijn gewenste einde krijgt.

Of toch niet? Want wat blijkt: bij het ontwerp was geen rekening gehouden met een hoofdtransportleiding van de Gasunie en alle gemaakte tekeningen kunnen daardoor de prullenbak in. Er zal moeten

worden gebouwd op een kleiner oppervlak en om hetzelfde aantal woningen te realiseren, betekent dat meer woonlagen. Johan: 'De moed zakte ons toen toch wel in de schoenen. En dat werd nog erger toen één van onze kandidaat-bewoners van het eerste uur overleed. Heel zwaar en confronterend. En het wees ons ook nog eens op het feit dat we onderhand al zes jaar verder waren.'

Haast In het voorjaar van 2008 is er een nieuw ontwerp. Maar inmiddels is er echt haast; de subsidie-regeling van het CVZ eindigt op 31 december van dat jaar. Dat betekent dat het subsidieverzoek uiterlijk op die datum moet zijn ingediend. Gebeurt dat niet, dan betekent dat vrijwel zeker het einde van het project. Om het verzoek te kunnen indienen moet het ontwerp worden voltooid en moeten er minimaal 30 personen op de wachtlijst staan. In een ultieme poging, waarbij geen middel onbenut blijft, slagen ze: in september staan er 31 mensen op de lijst. Onder hen is ook Esther Westmaas, die samen met Johan veel werk verzet voor de stichting. Ook de ontwerptekeningen zijn dan gereed.

Vergeten Is de laatste hobbel nu dan werkelijk genomen? Johan: 'Toen kregen we een telefoontje van een journalist van de Leeuwarder Courant. Zij wist te vertellen dat de gemeente een verdiepingsonderzoek was gestart naar een nieuw te bouwen ijsstadion Thialf en een van de mogelijke locaties nou net de plek was waar ons Fokusproject zou komen.' De mensen van de stichting zijn met stomheid geslagen. Johan: 'Zou dit doorgaan, dan zouden wij wéér naar een andere locatie moeten uitwijken en dan zouden we zeker de subsidie-regeling mislopen. Het ergste was nog dat bleek dat Thialf en de gemeente al vanaf maart dat jaar bezig waren met dat verdiepingsonderzoek. Ze waren alleen vergeten dit aan ons te vertellen.'

Noodscenario voor Fokus-huis Heerenveen

HEERENVEEN – De gemeente Heerenveen legt een noodscenario op de plank voor een groep gehandicapten die een woongebouw wil in het Sportstadgebied. De plannen lopen gevaar, nu precies op die plek een nieuw Thialf is getekend.

Door de Thialf-plannen loopt de initiatiefnemer van het woongebouw, Stichting Fokus, mogelijk een subsidie mis van €1 miljoen.

Burgemeester Peter de Jonge beloofde gisteravond alle zeilen bij te zetten. De gemeente neemt ook contact op met de subsidieverstrekker, het College voor de Zorgverzekeringen.

Die heeft als uiterste inzendtermijn voor de subsidieaanvraag 1 november.

Mocht Thialf inderdaad in het Sportstadgebied verrijzen, dan wil Heerenveen een alternatieve plek in de buurt van het centrum achter de hand hebben. Ze overlegt ook met corporatie Accolade die bij de bouw betrokken is.

Heerenveen deed de stichting Fokus dit voorjaar de toezegging dat het op de bewuste plek mocht bouwen. Ouders van de 32 lichamelijk gehandicapte jongeren deden gisteravond een emotionele oproep om de plannen niet in het zicht

van de eindstreep te laten stranden.

De jongeren wachten al vijf jaar op een eigen woonplek met 24-uurshulp op afroep. „Een aantal van ons heeft er slapeloze nachten van gehad”, vertelde Mera Jes. Ze zei ironisch „best te snappen” dat het lot van dertig gehandicapten in het niet valt bij een nieuw Thialf. „Maar de overheid pompt veel geld in reclamecampagnes die het vertrouwen in de overheid moeten herstellen. Dan vraag ik me nu af: wat zijn afspraken met de overheid waard?”

*Leeuwarder Courant,
30 september 2008*

Weg vrij Veel betrokkenen, waaronder velen in een rolstoel, bezoeken hierop een bijeenkomst in het gemeentehuis over het eventueel nieuw te realiseren Thialf. Daar belooft de burgemeester zich, mocht het nieuwe ijsstadion op de voor het Fokusproject beoogde locatie komen, in te zetten voor een goed alternatief. Johan: ‘Maar je snapt dat we daar inmiddels niet zo veel vertrouwen meer in hadden. We hadden spreektijd aangevraagd en die hebben we gebruikt om ons verhaal te doen en te vertellen hoe lang we inmiddels bezig waren, wat er voor ons nou eigenlijk op het spel stond. Dat kwam wel over; dat merkte je aan de reacties.’

Het resultaat is dat het plan rondom het nieuwe Thialf wordt losgekoppeld van het project waartoe het Fokus-project behoort. Het betekent dat de weg eindelijk vrij

is voor het verwezenlijken van Johans droom. Maar dat betekent nog niet dat de bewoners binnen afzienbare tijd in hun aangepaste woning zitten. Want er volgen nog allerlei extra soorten oponthoud, waaronder meerdere malen een vertraging van het ontwerpproces en een bezwaarprocedure van een omwonende. Maar op 11 september 2012, twaalf jaar na de eerste plannen, wordt de eerste paal in de grond geslagen.

Nu, twee maanden na de oplevering, is Johan druk bezig met het inrichten van zijn nieuwe huis. Johan: ‘Het is echt fantastisch om er nu ook daadwerkelijk in te kunnen trekken, helemaal door wat we onderweg allemaal hebben meegemaakt. Van de week zei ik nog tegen mijn ouders: het is toch ongelooflijk, twee jaar geleden stonden we hier nog op braakliggend terrein en kijk eens wat er nu staat.’

Margret Drok - architect Sacon Architecten

Architect van het gebouw is Margret Drok van Sacon Architecten. Een van de dingen waarmee zij zich in het ontwerptraject geconfronteerd zag, was dat het gebouw op een kleiner oppervlak mocht verruizen dan aanvankelijk de bedoeling was. Drok: 'Dat plaatste ons voor een behoorlijke uitdaging. Het betekende dat we, om het aantal van 16 Fokuswoningen en 39 overige woningen te realiseren, verder de hoogte in moesten. Dat was niet gebruikelijk in dit deel van Heerenveen. Grenzend aan dit project heb je namelijk veel betrekkelijk kleinschalige huizen. Om het contrast te verkleinen hebben we het gebouw op het laagste punt laten aansluiten op de bestaande bebouwing. De toren van het gebouw ligt juist weer dicht tegen de Sportstad Heerenveen aan, vlakbij het Abe Lenstra Stadion. Daar is meer moderne bebouwing, waardoor de toren er meer op z'n plek is. Wat we dus hebben gedaan is zorgen dat het gebouw aansluit bij de kleinschalige bebouwing aan de ene kant, maar ook bij de grootschalige aan de andere kant.'

Het is een van de redenen waarom Drok dit een gebouw noemt dat verbindt. 'Het verbindt klein- met grootschalig, oud met nieuw, maar er is ook een sociale verbinding. Mensen met en zonder beperking wonen hier door elkaar heen. Ze ontmoeten elkaar in de gezamenlijke binnentuin, die ongeveer anderhalve meter boven het maaiveld ligt.'

De woningen van Fokuscliënten verschillen op het

oog niet van die van de overige bewoners. Toch is er wel degelijk een verschil. Drok: 'Daarvoor moet je wel de plattegrond erbij pakken. De appartementen van Fokuscliënten zijn net iets ruimer. Dat is nodig omdat er in veel gevallen extra voorzieningen in de woningen moesten worden aangebracht. Ook de badkamers zijn ruimer, je moet er immers met een rolstoel in kunnen. De zestien Fokuswoningen zijn mooie ruime, lichte woningen en ze zijn allemaal anders. Omdat de inrichting op maat is en dus verschilt per woning, maar ook omdat de plek in het gebouw per woning verschilt. Er zijn ook vijf grondgebonden gezinswoningen. Dat zijn geen Fokuswoningen, maar het feit dat daar gezinnen wonen, zorgt er ook weer voor dat er een grote diversiteit aan bewoners is. En zo komen we weer terug bij waar ik al eerder over sprak: dit is een gebouw dat verbindt.'

Rein Swart - directeur woningcorporatie Accolade

Rein Swart is directeur algemene zaken van Accolade, de woningcorporatie die verantwoordelijk is voor de realisatie van Fokusproject Eiland Nieuwburen. Kort nadat Swart in 2010 bij Accolade aantrad, maakte hij tijdens een avondbijeenkomst kennis met de toekomstige bewoners. Swart: 'Die avond staat me nog heel helder voor de geest. Met name doordat ik toen met eigen ogen zag hoeveel impact het veel te moeizame traject rond de realisatie van Nieuwburen op die mensen had. Dat, maar ook hoeveel zin ze hadden om straks in hun nieuwe Fokuswoning te trekken, maakte diepe indruk op me. Ik heb me toen voorgenomen dit project zo snel en zo goed mogelijk af te ronden. Invloed op het voorafgaande traject hadden we niet meer, wel op wat voor ons lag.'

Daarbij zocht Swart nadrukkelijk de samenwerking met wethouder Siebren Siebenga van de gemeente Heerenveen.

Swart: 'De gemeente is bij zo'n project een essentiële partner en alleen als je beide continu betrokken bent, kun je doorpakken. En dat hebben we gedaan. Dat er nu staat wat er staat, vervult me met trots. Trots omdat er een mooi gebouw staat, maar nog veel meer – en vooral – omdat de bewoners nu hebben waar ze al zo lang op wachtten: een prachtig eigen huis dat voldoet

aan alle eisen van deze tijd, op een mooie locatie en met alle denkbare voorzieningen vlakbij.'

Swart vervolgt: 'Dit gebouw is een voorbeeld van hoe wij het bij Accolade graag zien. Het is een mix, in meerdere opzichten. Koop- en huurwoningen, bewoners met en zonder een beperking. Dat het op een soort schiereiland ligt, versterkt het gevoel van de bewoners een heel eigen plek te hebben. Het is tegelijkertijd ook een nieuw, beeldbepalend gebouw dat dit gedeelte van Heerenveen een heel ander aanzicht geeft.'

Siebre Siebenga - wethouder Heerenveen

Siebre Siebenga trad in 2010 aan als wethouder in Heerenveen met in zijn portefeuille onder meer ruimtelijke ordening. Siebenga: 'Uit die beginperiode herinner ik mij een bijeenkomst met bewoners en hun ouders bij woningcorporatie Accolade. Ik had mij goed voorbereid, kende het dossier en de gevoeligheden die te maken hadden met de al opgelopen vertraging. Toch viel de scepsis me op. Men was al erg lang bezig en iedere keer leek er weer een kink in de kabel te komen. Dat je vertrouwen dan afneemt, begrijp ik heel goed. Ik heb toen letterlijk gezegd: dit komt voor elkaar, ik ga de turbo er op gooien. Uiteindelijk lukte het me het plan door de gemeenteraad te loodsen. Ik weet het nog

goed, de bewoners en hun familie waren ook bij die raadsvergadering. Die glunderende gezichten zal ik nooit vergeten. Prachtig.'

Siebenga vervolgt: 'Wat mij betreft voegt dit Fokus-project op twee manieren iets toe aan Heerenveen. In de eerste plaats gaat het natuurlijk om de mensen. De Fokuscliënten kunnen hier zelfstandig leven, vanuit woningen die volledig zijn geïntegreerd in de rest van de wijk. Precies zoals wij het graag zien dus. Kijken we naar het plaatje, het gebouw zelf dus, dan kan ik alleen maar zeggen dat Heerenveen weer een stukje mooier is geworden. Dan denk ik aan de lage zijde van het gebouw die een soort knipsoog is naar de oudere bebouwing van de Heideburen en de hoogbouw aan de kant van het voetbalstadion. Dit gebouw vormt in zijn eentje dus de overgang tussen twee behoorlijk contrasterende gebieden. Heel knap hoe de architect dat voor elkaar heeft gekregen.'

Jeltje Schram - locatiemanager Fokus Eiland Nieuwburen

Voor een locatiemanager van Fokus is het misschien wel de mooiste uitdaging, een fonkelnieuw Fokus-project op te zetten. De cliënten zijn nieuw, maar het gros van de ADL-assistenten is dat ook. Jeltje Schram, locatiemanager, vindt het vooral ontzettend leuk. Jeltje: 'Wij werken hier met enkele ervaren ADL'ers, afkomstig van andere projecten, en een aantal nieuwe. Van hen heeft een flink aantal voorheen nooit als ADL-assistent gewerkt.'

'Ik vind het mooi om te zien hoe de meer ervaren ADL'ers met aanwijzingen en tips hun minder ervaren collega's helpen. Maar ze leren vooral tijdens het werk zelf, tijdens het verlenen van de ADL-assistentie. Omdat de meeste cliënten 'nieuwe' Fokuscliënten zijn, is het echt een samenspel; ze moeten het samen uitvinden. De ADL'ers moeten handigheid en ervaring ontwikkelen, de cliënten leren hoe ze het beste hun aanwijzingen kunnen geven. Op dit moment zijn we nog maar een kleine twee maanden op weg, maar de geluiden van de cliënten zijn heel positief. Natuurlijk, het kan niet in een keer helemaal perfect zijn, maar we zitten in een proces en hebben allemaal hetzelfde doel: ervoor zorgen dat cliënten zo prettig mogelijk en zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen.'

Jeltje vervolgt: 'Een aantal van de cliënten woonde voorheen in een verpleeghuis of een woonvorm. Dan is het contrast met deze zelfstandige manier van wonen heel groot. In sommige gevallen is dat behoorlijk

wennen. Dat geldt ook voor de cliënten die voorheen nog bij hun ouders woonden, ook dat is een proces. Maar ik zei het net al, we zitten er met z'n allen in en dat maakt het juist zo bijzonder.'

Petra ten Thije - regiomanager bij Fokus

Petra ten Thije is regiomanager bij Fokus. In die hoedanigheid is zij, samen met locatiemanager Jeltje Schram, verantwoordelijk voor de gang van zaken bij het nieuwe Fokusproject. Petra: 'Dit is niet alleen het laatst gerealiseerde Fokusproject, maar landelijk voorlopig ook het laatste. Door het aflopen van de regeling bouwsubsidie op 31 december 2008 is er vooralsnog geen geld meer beschikbaar om nieuwe Fokusprojecten te ontwikkelen. Als je dan nu weer ziet hoe blij de nieuwe cliënten zijn met hun Fokuswoning, dan word je er weer extra op gewezen hoe jammer dat eigenlijk is. Na een periode waarin de manier van financieren van het Fokuswonen onzeker was,

is de situatie nu zo dat bestaande projecten kunnen voortbestaan, maar dat we als organisatie niet kunnen groeien. Nu is groei van Fokus ook geen doel op zichzelf, maar het mogelijk maken van zelfstandig leven voor zoveel mogelijk mensen met een zware fysieke beperking is dat wel. Dat houdt natuurlijk niet op met de cliënten die we nu hebben. Laat ik het zo zeggen: ik hoop heel erg dat er in de toekomst iets verandert, waardoor het ook weer mogelijk wordt nieuwe projecten te realiseren. Niet voor Fokus, maar voor onze cliënten.'

Petra ten Thije en Rein Swart plaatsen een symbolische handtekening bij de start van de bouw.

Over Fokusproject Eiland Nieuwburen raakt Petra nauwelijks uitgepraat: 'Natuurlijk, het is een schitterend gebouw, prachtig gelegen en helemaal van deze tijd. Maar wat dit project voor mij het meest bijzonder maakt is de totstandkoming ervan en de vastberadenheid van de cliënten. Het initiatief kwam niet van Fokus of van de woningcorporatie. In dit geval waren de cliënten zelf de drijvende kracht, van begin tot einde. Zonder hen, onder leiding van Johan Bandsma en zijn ouders, was dit project er nooit geweest. Dat zegt iets over hen en hun toewijding, maar ook over wat wonen in een Fokuswoning voor mensen kan betekenen.'

Carla en Henk Lieftink - Fokuscliënt en haar echtgenoot

Carla en Henk Lieftink woonden tot voor kort in Den Haag in een mooi oud pand. Het werd in de loop der jaren steeds verder aangepast voor Carla, die aan MS lijdt. Carla: 'Die aanpassingen waren eigenlijk een soort houtje-touwtje-werk. Ons huis was gewoon niet geschikt voor iemand in mijn situatie. De laatste jaren konden we, na aanpassingen aan de slaapkamer, zelfs niet meer naast elkaar slapen. Henk lag op de logeerkamer.'

Henk: 'Ik was, tot we hier kwamen wonen, voor 24 uur per week mantelzorger voor Carla. Ik heb dat altijd gedaan, met alle liefde, maar zoals het nu hier gaat in onze Fokuswoning, met ADL-assistentie voor Carla, dat is gewoon geweldig. Ik moet wel zeggen, in het begin vond ik het best moeilijk om de zorg over te laten aan een ander. Ik heb het immers zo lang gedaan. Maar het gaat steeds beter. Het fijne is dat wij, doordat ik de zorg niet meer hoeft te doen, nu op een normale manier kunnen samenwonen, net zoals andere getrouwde stellen dat doen.'

Carla: 'Kijk nou om je heen. Zo ruim, zo licht en alle aanpassingen die ik maar nodig heb. En de ADL-assistentie is gewoon heel erg goed. De ADL'ers zijn enthousiast, kunnen goed luisteren en je merkt aan alles dat zij gemotiveerd zijn om dit werk te doen. Natuurlijk, sommigen zijn nog wat onzeker omdat ze bepaalde handelingen nog niet vaak hebben uitgevoerd, maar dat verdwijnt vanzelf, we moeten allemaal nog een beetje wennen.'

